

A Fővárosi Ítéltábla a Magyarossy Ügyvédi Iroda által képviselt I. rendű és II. rendű felpereseknek a Sárvári Ügyvédi Iroda által képviselt alperes ellen szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2013. február 22-én kelt 25.G.42.171/2012/10. számú ítélete ellen a felperesek által benyújtott fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

### í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és megállapítja, hogy a felek között 2008. július 23-án létrejött kölcsönszerződés III.4. pontja érvénytelen;  
ezt meghaladóan a keresetet elutasítja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek egyetemlegesen 80.000,- (Nyolcvanezer) Ft + áfa együttes első- és másodfokú ügyvédi munkadíjból álló perköltséget.

Kötelezi továbbá az alperest, hogy fizesse meg az államnak, az állami adóhatóság külön felhívására az I. rendű felperes teljes személyes költségmentességére és a II. rendű felperes illetékfeljegyzési jogára tekintettel le nem rótt 36.000,- (Harminchatezer) Ft elsőfokú, valamint a 48.000,- (Negyvennyolcezer) Ft másodfokú eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

### I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított, a fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a felperesek mint adósok és az alperes mint hitelező között 2008. július 23-án ingatlan jelzálogjoggal biztosított, svájci frankban nyilvántartott kölcsönszerződés jött létre, amelyben az alperes 45.392,- CHF kölcsön nyújtását vállalta a felperesek részére. Kikötötték, hogy a kölcsön futamideje 240 hónap, az ügyleti kamat szerződéskötéskori mértéke 7,09 %, a teljes hiteldíjmutatóé pedig 8,19 %.

A kölcsönszerződés III.4. pontja kimondta, hogy az alperes jogosult a kölcsön ügyleti kamatlábát, késedelmi kamatát kamatperiódusonként, a kamatperiódus első

napjától egyoldalúan megváltoztatni. A kamat adós számára kedvezőtlen változtatására akkor, ha a jogszabályváltozás, a bankközi hitelkamatok, a jegybanki alapkamat, az állampapírok, illetve a pénzpiaci kamatok és a hozamok alakulásának változásai, az infláció mértékének, a fogyasztási árindex, az alperes forrás-, illetve hitelszámla-vezetési költségeinek változása, a hitelintézetek prudens működésére vonatkozó törvényi szabályok, valamint likviditási, jövedelmezőségi és eszköz-forrás menedzselési, jogszabályi vagy egyéb előírások ezt szükségessé teszik. Az alperes az ügyleti kamatláb, a késedelmi kamat mértékének adósra kedvezőtlen hatályú módosításáról a kamatváltozás időpontját megelőző 15. napig, egyéb esetekben pedig a módosítás hatályba lépését követő hirdetményben volt köteles értesíteni az adóst.

A kölcsönszerződés VIII.13. pontjában arról nyilatkoztak a felperesek, hogy az alperes üzletszabályzata, hirdetménye rendelkezéseit megismerték, azokat magukra nézve kötelezőnek fogadják el. A VIII.15. pontban foglalt kikötés szerint a szerződésben nem szabályozott kérdésekben az alperes üzletszabályzata, hirdetménye alkalmazandó.

Az alperes szerződéskötésekor hatályos üzletszabályzata 2.3. pontja kimondta, hogy amennyiben a bank az üzletszabályzatot, hirdetményt, illetve az ÁSZF-et egyoldalúan, az ügyfél számára kedvezőtlenül módosítja, a módosításról - annak hatályba lépését legalább 15 nappal megelőzően - az ügyélfogadásra nyitva álló helyiségeiben kifüggesztett hirdetmény útján értesíti az ügyfelet. A 2.4. pont úgy szövelt, hogy amennyiben az ügyfél nem fogadja el a tervezett módosítást, a bank úgy tekinti, hogy a módosítás hatályba lépésének napjával felmondta a módosítással érintett szerződést. Ebben az esetben a bank és az ügyfél kötelesek legkésőbb a felmondási idő lejártáig elszámolni egymással, tartozásaikat megfizetni, illetve követeléseikről rendelkezni. Amennyiben az ügyfél a módosítás ellen, annak hatályba lépése napjáig írásban nem tiltakozik, a bank úgy tekinti, hogy az ügyfél a módosítást elfogadta.

A felperesek 2008. július 28-án közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatot tettek a kölcsönszerződés megkötéséről és annak tartalmáról.

Az alperes az ügyleti kamatot 2009. szeptemberében 7,89 %-ra emelte, 2010. márciusától 2011. márciusáig 7,59 %-ban határozta meg.

A felperesek a 2012. november 5-én benyújtott, a Ptk. 209. §-ára, 209/A. §-ára és a 93/13/EGK irányelv 3. cikk (1) bekezdésére, 6. cikkére alapított keresetükben a felek közti kölcsönszerződésnek az alperes egyoldalú szerződésmódosítási jogával kapcsolatos III.4. pontja tisztességtelenségen alapuló érvénytelenség megállapítását kérték, és az érvénytelenség jogkövetkezményeként annak kimondását, hogy az érvénytelen feltétel a szerződés megkötésétől kezdődően nem jelent kötelezettséget az adós felperesek számára.

A kikötés tisztességtelenségével kapcsolatban egyrészt a 2/2012. PK vélemény 6. g) pontja szerint a szimmetria elvének a sérelmére hivatkoztak, hogy a támadott kikötés indokolatlan és egyoldalú előnyt nyújt a fogyasztóval szerződő pénzügyi intézmény számára, a fogyasztó hátrányára, mivel kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára is érvényesítésre kerüljön.

Rámutattak továbbá arra, hogy a kikötés tisztességtelenségének vizsgálata ki kell

terjedjen arra, hogy a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak változásainak okai, módja egyértelműen és érthetően került-e megfogalmazásra, és arra is, hogy a fogyasztók jogosultak-e a szerződés felmondására. Hivatkoztak a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 2. § d) pontja és a PK vélemény 6. f) pontja alapján a felmondhatóság elvének sérelmére is, hogy a kikötés tisztességtelenségéhez vezet az is, hogy nem került biztosításra a felperesek felmondási joga.

Állították azt is, hogy az alperesnek a kölcsön nyújtásával kapcsolatban forrásköltsége nem merült fel, ezért álláspontjuk szerint az egyoldalú szerződésmódosítási jog feltételei nem valósak, alaptalanok.

Álláspontjuk szerint továbbá a Ptk. 205/B. §-a szerint nem vált a felek közti szerződés részévé az alperes általános szerződési feltétele, üzletszabályzata, a Ptk. 205. § (1)-(2) bekezdése, 217. § (1) bekezdése szerint az létre nem jönnek tekintendő.

Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Arra hivatkozott, hogy a keresettel támadott szerződéses kikötés megfelelt az 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) szerződéskötéskor hatályos 210. § (3) bekezdésének, megfogalmazása világos és egyértelmű.

Vitatta a szimmetria elve sérelmét, hogy a felek közti szerződés kizárná a fogyasztóra kedvező módosítás alkalmazását, amellyel kapcsolatban arra is rámutatott, hogy a kamat a felperesek előadása szerint is 7,89 %-ról 7,59 %-ra csökkent.

Utalt arra is, hogy a Hpt. 2009. augusztus 1-jén, majd 2010. január 1-jén módosult 210. § (3) bekezdésére figyelemmel az üzletszabályzatát 2009. augusztus 1-jével, illetve 2010. május 10-étől módosította, és az egyoldalú szerződésmódosítás jogára részletes oklistát fogalmazott meg.

Kifejtette, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás nem tekinthető a szokásos szerződéses gyakorlattól eltérőnek, ezért az alperest ezzel kapcsolatban külön tájékoztatási kötelezettség nem terhelte. Mivel a felperesek nyilatkoztak az alperesi üzletszabályzat, hirdetmény megismeréséről, elfogadásáról, azok a felek közti szerződés részévé váltak. Erre figyelemmel, az üzletszabályzat 2.4. pontjában a szerződésmódosítás esetére biztosított felmondási jog alapján nem sérült a felmondhatóság elve sem, továbbá azért sem, mert azt 2009. augusztus 1-jétől a Hpt. 210. § (5) bekezdése is biztosította.

Állította azt is, hogy a kölcsön folyósításával kapcsolatban merült fel forrásköltsége.

Az elsőfokú bíróság a 2013. február 22-én kelt 25.G.42.171/2012/10. számú ítéletében a keresetet elutasította, és kötelezte a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 50.800,- Ft perköltséget, továbbá a II. rendű felperest, hogy fizessen meg az államnak, külön felhívásra 36.000,- Ft eljárási illetéket.

Határozata indokolása szerint a Ptk. 205. § (2) bekezdésére, 205/B. § (1) bekezdésére, 209. § (1)-(5) bekezdéseire, 209/A. § (2) bekezdésére, a Hpt. szerződéskötéskor hatályos 210. § (3) bekezdésére és a 2009. augusztus 1. napjától hatályos 210. § (5) bekezdésére, továbbá a Kormányrendelet 2. § d)

pontjára hivatkozással mindenk előtt azt rögzítette, hogy a kölcsönszerződés VIII.13. pontjában foglalt felperesi nyilatkozat alapján az alperes üzletszabályzata a felek közti szerződés részévé vált, az ettől eltérő felperesi hivatkozás alaptalan volt. A támadott kikötés tisztességtelenségének érdemi vizsgálatával arra a következtetésre jutott, hogy a felperesek alaptalanul hivatkoztak a felmondási jog hiányára és a szimmetria elvének sérelmére is. Osztotta az alperesnek az Üzletszabályzat 2.4. pontjára alapított érvelését, miszerint abban a felmondási jog az egyoldalú szerződésmódosítás esetére biztosításra került. Rámutatott egyidejűleg arra is, hogy a jogalkotó a Hpt.-t módosító 2009. évi XIII. törvénnyel, a Hpt. 2009. augusztus 1. napjától hatályos 210. § (5) bekezdése és a Ptk. 205. § (2) bekezdése alapján kiküszöbölte a felmondási jog hiányával kapcsolatos esetleges érvénytelenségi okot.

Amiatt nem találta helytállónak a szimmetria elvének sérelmére alapított kereseti hivatkozást, mert a perbeli szerződéses kikötés nem zárta ki a felperesek javára történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét. Osztotta ezzel kapcsolatban az alperes álláspontját abban is, hogy a szimmetria elvének sérelmét cáfolja az üzleti kamat 2010 márciusától alkalmazott mértéke.

Rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy a kereset kizárólag kölcsönszerződésbeli kikötést támadott, üzletszabályzatbeli rendelkezést nem, ezért nem bírt jelentőséggel az alperesnek az üzletszabályzat szerződéskötést követő módosításával kapcsolatos érvelése. Nem volt jelentősége a jogvita elbírálása szempontjából annak sem, hogy az alperesnek merült-e fel forrásköltsége a kölcsönszerződéssel kapcsolatban, ezért az ezzel kapcsolatos bizonyítási indítványt az elsőfokú bíróság mellőzte.

Az ítélettel szemben a felperesek nyújtottak be fellebbezést, amelyben annak megváltoztatásával a keresetük szerinti döntés meghozatalát kérték.

Arra hivatkoztak, hogy a perbeli kölcsönszerződés III.4. pontjának érvénytelenségét a Ptk. 205/A. §-a, 205/B. §-a, 209. §-a, 209/A. §-a, a Hpt. 210. §-a, a Kormányrendelet 2. § d) pontja alapján kérték, és hivatkoztak a 2/2011. (XII. 12.) és a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményekre, valamint az Európai Bíróság C-472/10., C-427/11. számú ügyekben meghozott döntéseire is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás jogának kikötése esetén azt kell vizsgálni, hogy a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak változásainak okait vagy módját egyértelműen és érthetően kerültek-e megfogalmazásra, illetve hogy a fogyasztók jogosultak-e a szerződés felmondására.

Az elsőfokú bíróság azonban a megjelölt jogszabályi, bírósági gyakorlat által támasztott előírásoknak nem tett eleget, továbbá tévedett, amikor a Ptk. 205/B. § (2) bekezdését figyelmen kívül hagyva azt állapította meg, hogy az alperesi üzletszabályzat részévé vált a felek közti szerződésnek, így annak 2.4. pontjával biztosított volt a felmondási jog. Álláspontjuk szerint a szokásos szerződési gyakorlattól eltérő általános szerződési feltétel külön figyelemfelhívó tájékoztatást követően, kifejezett elfogadás esetén vált volna a felek közti szerződés részévé, amelyre a perbeli esetben nem került sor, ezért a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. f) pontja szerint tisztességtelennek volt tekintendő a keresettel támadott kikötés, mert nem került biztosításra az egyoldalú szerződésmódosítás esetére a fogyasztót

megillető felmondási jog, sem általános szerződési feltételek között, sem jogszabályban. Az érvénytelenségi ok vizsgálatakor nem volt alkalmazható a Hpt. 2009. augusztus 1. napjától hatályos rendelkezése.

Álláspontjuk szerint téves az elsőfokú ítéletnek a szimmetria elvével kapcsolatos következtetése is, önmagában amiatt, hogy a keresettel támadott kikötés nem zárta ki a felperesek javára történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét. Hangsúlyozták, hogy a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. g) pontjában megfogalmazottak szerint egyértelműen megállapítható a szimmetria elvének sérelme, mivel a perbeli kikötésben említés sincs a fogyasztó javára történő módosításról.

Ismét rámutatva az Európai Bíróság C-472/10. számú ügyben meghozott döntésére, miszerint az is vizsgálandó, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás okai, módja egyértelműen és érthetően kerültek-e megfogalmazásra, sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a kölcsönszerződés III.4. pontjában megjelölt okokat (jogszabályváltozás, bankközi hitelkamatokat, jegybanki alapkamat, állampapírok, pénzpiaci kamatok, hozamok, infláció, fogyasztói árindex, banki forrás-, illetve hitelszámla-vezetési költség, hitelintézetek prudens működésére vonatkozó törvényi szabályok, likviditási, jövedelmezőségi és eszköz-forrás menedzselési, jogszabályi vagy egyéb előírások). Elmaradt annak értékelése, hogy a támadott kikötésben megjelölt feltételek összességükben és egyenként egyértelműen és érthetően fogalmazták-e meg a felperesek számára, továbbá ellenőrizhető módon azt, hogy a kapcsolódó díjak változásának a szerződéskötést követően melyek az okai.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmet a Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.348/2013/2. számú végzésében foglalt határidőn belül, illetve a másodfokú döntés meghozataláig nem terjesztett elő.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítélet elleni jogorvoslati kérelmet a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Megállapította, hogy a felperesek fellebbezése alapos.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, azonban abból téves jogi következtetést vont le a per tárgyát képező szerződéses rendelkezés, az alperest megillető egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelensége tekintetében.

A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezéssel kapcsolatban elsőként arra mutat rá, hogy az elsőfokú bíróság a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel és a kialakult bírói gyakorlattal összhangban jutott arra a következtetésre, hogy az alperes üzletszabályzata a Ptk. 205/B. § (1) bekezdése szerint - a megismerhetővé tétellel és elfogadással - részévé vált a felek közti szerződésnek.

A Hpt. szerződéskötéskor hatályos 210. § (3) bekezdése úgy szólt, hogy a kamatot, díjat vagy egyéb szerződési feltételt csak akkor lehet egyoldalúan, az ügyfél számára kedvezőtlenül módosítani, ha a szerződés ezt - külön pontban - a pénzügyi intézmény számára meghatározott feltételek, illetve körülmények esetére egyértelműen lehetővé teszi.

Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy jogszabályban, a Hpt. 210. § (3) bekezdésében lehetővé tett egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatban nem terheli az általános szerződési feltételt alkalmazó felet külön figyelemfelhívási és tájékoztatási kötelezettség. A pénzügyi intézményt megillető egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége nem tekinthető a Ptk. 205/B. § (2) bekezdésében nevesített, szokásos szerződési gyakorlattól vagy a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől eltérő szerződési feltételnek (EBH 2012/G.4.).

Rámutat a fellebbezéssel kapcsolatban arra is a Fővárosi Ítéltábla, hogy akkor köteles a bíróság vizsgálni valamely kikötés tisztességtelen jellegét, amennyiben rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek.

Akkor köteles hivatalból észlelni valamely általános szerződési feltétel érvénytelenségét, ha az a rendelkezésére álló bizonyítékok alapján megállapítható. A bíróság a semmisség megállapíthatósága érdekében hivatalból bizonyítást nem folytathat le (3/2011. PK vélemény 2. pontjának indokolása, Európai Unió Bírósága C-243/08. ügyben hozott döntése, 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 9. a) pont, 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4. a) pont).

Rögzíti a másodfokú bíróság, hogy nem volt vitás a perben az, hogy a perbeli kölcsönszerződés a Ptk. 685. § e) pontja szerint fogyasztói szerződésnek minősült, és az sem, hogy annak feltételei egyedi megtárgyalására nem került sor.

A Hpt. 210. § (3) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazás keretjellege folytán, az annak tartalmát kitöltő, egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses rendelkezés tisztességtelensége, az alperest megillető egyoldalú szerződésmódosítás tartalma a Ptk. 209. §-a szerint vizsgálható és a kereset szerint vizsgálandó volt.

Leszögezi továbbá, hogy a szerződés - akár részleges - érvénytelensége az egységes bírói gyakorlatnak megfelelően, a szerződéskötéskor fennálló körülmények alapján volt vizsgálandó, és azt is, hogy az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelen jellegét attól függetlenül kellett vizsgálni, hogy azt az alperes ténylegesen alkalmazta-e, illetve hogy hatályos-e (2/2012. (XII.10.) PK vélemény 9. b) pont).

A Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

A (2) bekezdés szerint a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

A (3) bekezdés szerint külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket

az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni.

A másodfokú bíróság rámutat arra, hogy - a bírósági gyakorlat számára iránymutatást jelentő 2/2011. PK véleményben foglaltak szerint - a Ptk. a tisztességtelenség megállapításának két módját ismeri. Egyrészt a bíróság mérlegelésére bízta azt, másrészt a Kormányrendelet (és a Ptk. 2009. május 22-étől hatályos 209. § (4) bekezdése) az, ami tisztességtelennek minősülő feltételeket nevesít. A bírói mérlegelés alapján elbírálandó esetekben figyelemmel kell lenni a szerződésekre vonatkozó diszpozitív szabályokra, amelyek a szerződő felek egyensúlyára, a szerződési kockázatok, jogok és kötelezettségek kiegyensúlyozott elosztásának elveire épülnek. A bíróságnak a Ptk. 209. § (2) bekezdése szerinti mérlegelése során - a jóhiszeműség és a tisztesség objektív kötelmi jogi kategóriájának mércéjén keresztül, a szerződés megkötésére vezető körülményeknek, a kikötött szolgáltatás természetének, az érintett feltételnek más szerződéses feltételekkel való kapcsolatának vizsgálatával - abban kell állást foglalnia és azt megállapítania, hogy az adott esetben a szerződési feltétel támasztója a másik fél hátrányára egyoldalúan és indokolatlanul előidézett-e egyenlőtlenséget a szerződéses jogokban és kötelezettségekben.

A jogalkotó ugyanakkor - a tisztességtelenségnek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményrendszerén keresztül történő megállapítása mellett, kizárva a bírói mérlegelést -

meghatározott olyan konkrét feltételeket is, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek. A Kormányrendelet az, amely - a Ptk. 209. § (3) bekezdésében megjelölt külön jogszabályként - olyan szerződési feltételeket nevesít, amelyek minden esetben tisztességtelennek minősülnek (1. §), ezen kívül felsorol olyan szerződési feltételeket is, amelyek nem feltétlenül, hanem az ellenkező bizonyításáig minősülnek tisztességtelennek (2. §). Ez azt is jelenti, hogy a Kormányrendelet 1. §-ában felsorolt okok valamelyike miatt tisztességtelennek minősülő kikötés esetén nem szükséges vizsgálni a Ptk. 209. § (2) bekezdésében felsorolt további körülményeket, a 2. § alá tartozó esetben pedig a feltételt támasztó félre hárul annak bizonyítása, hogy a kikötés nem esik a Ptk. 209. § (1) bekezdésének hatálya alá.

A Kormányrendelet 2. § d) pontja szerint a fogyasztói szerződésben az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni azt a szerződési feltételt, amely lehetővé teszi, hogy a fogyasztóval szerződő fél a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos ok nélkül módosítsa, különösen, hogy a szerződésben megállapított pénzbeli ellenszolgáltatás mértékét megemelje, vagy lehetővé teszi, hogy a fogyasztóval szerződő fél a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos okkal módosítsa, ha ilyen esetben a fogyasztó nem jogosult a szerződéstől azonnali hatállyal elállni, vagy azt felmondani.

Mivel a perbeli szerződés megkötését követően, 2010. december 18-án hatályba lépett, a szerződésben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet a kamat ügyfél számára kedvezőtlen módosításának okait lényegében a perbeli szerződéses kikötéssel egyezően

szabályozza, a kamat mértékére ténylegesen hatást gyakorló, a fogyasztóval szerződő fél számára a szerződés egyoldalú módosítását lehetővé tevő alapos oknak voltak tekintendők a szerződés III.4. pontjában megjelölt feltételek. Ugyanakkor az a tény, hogy a szerződésmódosításnak alapos okai lehetségesek, egyben nem jelentette azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés egyéb okból nem tisztességtelen.

A Fővárosi Ítéltábla rögzíti, hogy a felperes a keresete alapjául kifejtettek szerint az elsőfokú eljárás során két körülményre alapította a támadott kikötést, a perbeli szerződésben kikötött egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségét, egyrészt a felmondási jog sérelmére, másrészt a szimmetria elvének megsértésére.

A jogalkalmazás számára - a Hpt. korábban hatályos szabályai szerint elbírálandó jogvitákban is - iránymutatást jelentő 2/2012. (XII.10.) PK vélemény a pénzügyi intézmény által fogyasztói szerződés esetén alkalmazott egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelensége vizsgálata során irányadó. A PK vélemény 6. f) és g) pontjai értelmében tisztességtelennek minősül az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés, ha a szerződésmódosítás esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát (felmondhatóság elve), továbbá akkor is, ha kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön (szimmetria elve).

A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a felmondhatósággal kapcsolatban. Az elsőfokú bíróság a felek közti szerződés részévé vált üzletszabályzat 2.4. pontjában foglaltakra figyelemmel megalapozottan foglalt állást úgy, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás esetére biztosított volt a fogyasztó felperesek felmondási joga, ennél fogva a kikötés tisztességtelensége a Kormányrendelet 2. § d) pontja és - a PK vélemény 6. f) pontja szerint - a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján nem volt megállapítható.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak a szimmetria elvével kapcsolatban kifejtett álláspontjával és az e körben levont jogi következtetésével nem értett egyet. A szimmetria követelménye az egyoldalú szerződésmódosítási jog esetén ugyanis azt jelenti, hogy a fogyasztó terhére történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége csak akkor tisztességes, ha nem csak a fogyasztó hátrányára történő körülményváltozás hatásának áthárítását teszi lehetővé, hanem egyidejűleg kötelezettségként kezeli a fogyasztó javára történő körülményváltozás esetén annak a fogyasztó javára való érvényesítését is, az arányosság elve érvényre juttatása mellett. Ellenkező esetben a szerződéskötéskor kialakult helyzet felbomlik (2/2012. (XII.10. PK vélemény 6. g) pont indokolása).

A szimmetria elvének az a szerződéses szabályozás tesz eleget, amely kifejezetten rögzíti, ezáltal biztosítja a fogyasztók javára történő szerződésmódosítást is.

Szerződéses jogviszonyokban nem jelenti a szimmetria elvének érvényre juttatását az, ha valamely szerződés nem zárja ki, azaz külön rendelkezéssel nem hárítja el a fogyasztó javára való módosítást. A követelmény teljesítésének egyedül az felel meg, ha kifejezetten biztosított az egyoldalú szerződésmódosítás okainak ez irányú

változásakor a fogyasztó javára való szerződésmódosítás is.

A perbeli szerződés esetén tény, hogy az egyoldalú módosítási jog szerződéses rendelkezései nem írták elő az alperes kötelezettségeként, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás alapjául felsorolt okok felperesekre kedvező változása következményeit levonja, és a kamat mértékét ennek megfelelően határozza meg. Ez egyben azt is jelenti, hogy a szabályozási hiány miatt a felperesek nem is alapíthattak jogot a számukra kedvező irányú körülményváltozásokra. Mindez a Ptk. szerződéssel kapcsolatos szabályai szerint, a Ptk. 198. § (1) bekezdése és a 200. § (1) bekezdése alapján azt eredményezi, hogy kizárásra került a felperesek javára történő módosítás lehetősége.

A Fővárosi Ítéltábla ezért arra a következtetésre jutott, hogy a keresettel támadott kikötés a szimmetria elvébe ütközött, mivel nem biztosította a fogyasztó felperesek javára bekövetkező körülményváltozásokra alapított szerződésmódosítást, a kamat számukra kedvező irányú változtatását. Megállapította, hogy ezáltal a keresettel támadott szerződéses feltétel az alperes javára indokolatlan és egyoldalú előnyt biztosított, egyúttal a felperesek terhére indokolatlan és egyoldalú hátrányt idézett elő, a szerződésből eredő jogok, kötelezettségek egyensúlyának a jóhiszeműség és a tisztesség követelményébe ütköző eltolódását eredményezte. A per tárgyát képező kikötés a Ptk. 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelennek minősült, annak jogkövetkezménye a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése szerint a - relatív - semmisség volt.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a Ptk. 239/A. § (1) bekezdését, 239. § (2) bekezdését is szem előtt tartva a kereset szerint megállapította a felek közti szerződés egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatos III.4. pontjának semmisségét.

A kikötés érvénytelenségének alapvető jogkövetkezménye az, hogy arra jogot alapítani nem lehet, a semmis kikötés nem vált ki joghatást. A szerződés a kikötés mellőzésével egyebekben változatlanul köti a feleket, figyelemmel arra is, hogy az érvénytelen szerződéses feltétel nélkül is teljesíthető (1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 2. pont, 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 8. a) pont). Ezért a Pp. 123. §-ában foglalt konjunktív feltételek hiányában a rendelkező rész szerint határozott a keresetben alkalmazni kért jogkövetkezményről.

Mivel a felperesek fellebbezése érdemben eredményre vezetett, a másodfokú bíróság Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte az alperest a felperesek ügyvédi munkadíjból álló, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3), (5)-(6) bekezdései alapján mérlegeléssel meghatározott, együttes első- és másodfokú költsége megfizetésére. Az I. rendű felperes személyes költségmentessége és a II. rendű felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt első- és másodfokú eljárási illeték viseléséről a Pp. 78. § (1) bekezdésén túl a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és az Itv. 59. § (1) bekezdése szerint rendelkezett.

Budapest, 2014. év január hó 14. napján

. Mika Ágnes s.k.  
a tanács elnöke

. Gáspár Mónika s.k.  
előadó bíró

Dr. Kurucz Zsuzsanna s.k.  
bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági tisztviselő